

החייל הקטן

לא הרחק מקו החזית, בתוך שרידיה של תחנת־רכבת, רדומים על הרצפה, נחרו במתיקות חיילי הצבא האדום; אושר של מנוחה טבוע היה בפניהם העייפים. מן הרציף האחר עלו אִנְשׁוּשִׁים שקטים: דוד של קטר תורן ולוהט כמו שיר חדגוני, מרגיע, מבית שננטש מזמן. באחת מפינות המבנה בערה מנורת נפט, אנשים לחשו, איש לרעהו, מילות שידול ושכנוע. אחר כך גם הם שקעו בדממה. שני מאיורים עמדו שם, דומים זה לזה, לא בחזותם, אלא בטוב הלב שנשקף מפניהם השזופות, החרושות קמטים; כל אחד מהם החזיק בידו אחת מידי של ילד, שהביט בהם בתחינה. הוא סירב להרפות מידו של אחד הקצינים, הצמיד אליה את פניו, וניסה לחמוק בעדינות מאחיזתו של השני. הילד נראה בשנתו העשירית, אבל היה לבוש כמו חייל ותיק – אדרת אפורה, משומשת, צמודה לגופו, כומתה ומגפיים, שנתפרו, כנראה, על פי מידה, לרגל קטנה. פניו הקטנים, הרזים, היו סחופי רוח, אבל לא מדולדלים, מורגלים היו כבר לחיים, ועכשיו פנו אל אחד המאיורים; עיניו הבהירות חשפו בבירור את עצבותו, כאילו היו מעטפת חיה לליבו; נפשו כלתה בגלל פרידה מאב, או ידיד מבוגר, זה מה שהמאיור היה, ככל הנראה, בשבילו.

המאיור האחר משך אליו את הילד וליטף אותו ליטוף ניחומים, אבל הילד, בלי לנתק את ידו, נותר אדיש. המאיור הראשון נמלא אף הוא עצב, ולחש לילד, כי בקרוב יבוא וייקח אותו, כדי לחיות יחד. אבל עכשיו עליהם להיפרד לזמן־מה. הילד האמין לו, אבל האמת עצמה לא ניחמה את לבו, שנקשר עכשיו לאדם אחד, אשר בקרבתו ביקש בכל מאורו להישאר, וממנו לא להתרחק. כבר למד על מרחקי פרידה ועל עתות מלחמה – לבני אדם קשה למצוא מחדש איש את רעהו, ולכן סירב להיפרד; לבו אינו יכול להיות בגפו, פוחד הלב, אם יישאר לבד, ימות. וכך, בתחינה ותקווה אחרונה, הביט ברב־סרן, שנאלץ להשאירו עם אדם זר.

"נו, סְרִיז'ה, להתראות בינתיים," אמר המאיור האהוב. "אתה, אל תנסה להילחם יותר מדי, חכה עד שתגדל. אל תלך על הגרמני, ושמור על עצמך, כדי שאמצא אותך בחיים. נו, מה יש לך, מה קרה – תתאפק, חייל!"

סריז'ה בכה. המאיור הניף אותו בזרועותיו ונשק לפניו כמה פעמים. אחר כך הלך עם הילד לעבר היציאה. המאיור השני הלך בעקבותיהם, אחרי שמינה אותי לשמור על החפצים שהושארו מאחור.

אז חזר הילד, נישא בזרועותיו של המאיוור השני; הוא הביט בקצין בזרות ובחשש, למרות שהלה שידל אותו במילים רכות וחביקו. המאיוור, שהחליף את העוזב, הפציר הרבה בילד השותק, אבל זה היה נאמן רק לרגש אחד ולאדם אחד, ונותר בזרותו. לא הרחק מהתחנה, החלה אש תותחי נ"מ. הילד האזין לקולות הרועמים והמתים, ובעיניו צצה סקרנות קדחתנית. "הסייר שלהם מתקרב!" אמר בשקט, כאילו לעצמו. "טס גבוה, התותחים לא ישיגו אותו. צריכים לשלוח מטוס קרב."

"ישלחו", אמר המאיוור. "שם אצלנו עוקבים." הרכבת שלנו היתה אמורה להגיע רק למחרת, ושלושתנו הלכנו לישון באכסניה. שם האכיל המאיוור את הילד מתוך תרמיל עמוס וכבד. "כמה נמאס לי ממנו במלחמה, מהתרמיל הזה," אמר, "וכמה אני אסיר תודה שהוא איתי." הילד נרדם אחרי האוכל ומאיוור פָּחִיצ'ב סיפר לי על מוצאותיו. סָרְגִי לְבָקוֹב היה בנם של קולונל ורופאה צבאית. אביו ואמו שירתו באותה חטיבה, על־כן לקחו את בנם־יחידים עימם, כדי שיחיה ויגדל לידם, בצבא. סריוז'ה היה בן עשר; הוא לקח ללב את המלחמה ואת מלאכת אביו, וכבר התחיל להבין, באמת, למה צריך מלחמה. פעם אחת, בשוּחָה, שמע שיחה של אביו עם אחד הקצינים. האב חשש שהגרמנים יפוצצו, תוך כדי נסיגה, את מאגר התחמושת החטיבתי. החטיבה נחלצה לפני־כן מאיגוף גרמני – בחיפזון, כמובן, והשאירה בידי הגרמנים מחסן תחמושת. כעת עליה להשיב לעצמה את השטח הכבוש, את רכושה, ובכללו את מאגר התחמושת, שנזקקה לו מאוד. "הם בטח כבר העבירו פתיל למחסן שלנו, מבינים שייאלצו להסתלק," אמר הקולונל, אביו של סריוז'ה. סרגי הקשיב ותפס מה הטריד את אביו. הוא הכיר את מערך החטיבה לפני הנסיגה. בלילה יצא, קטן, רזה, ערמומי, זחל עד המחסן, חתך את הפתיל הרועם ונשאר שם משך יממה שלמה, שמא יתקנו הגרמנים את התקלה. אם אמנם יתקנו, יחתוך הוא שוב את הפתיל. אחר כך הדף משם הקולונל את הגרמנים, והחזיר לשליטתו את המחסן בשלמותו.

עד מהרה הגיע הילדון עמוק יותר לעורף האויב; שם הצליח לזהות את מיקומה של מפקדת החטיבה, או הגדוד, עקף מרחוק שלוש סוללות, זכר הכל בבירור – זיכרונו היה רענן – וכשחזר הביתה, הראה לאבא על המפה היכן נמצא כל יעד. אביו שקל לכאן ולשם, הורה לעוזרו האישי להשגיח על בנו, ופתח באש על אותם מוקדים. פגיעותיו היו מדויקות, הן הכן הצביע על נקודות מדויקות. קטן, סריוז'ה, ונראה לאויב כסנאי מתרוצץ בעשב. ובאמת, גם את העשב לא הזיז. הלך בלי לנשום

גם על העוזר האישי הצליח סריוז'ה להערים, או מוטב, להסיט מדרכו: הוביל אותו לאיזו פינה וביחד – לא ברור מי משניהם – הרגו גרמני. סריוז'ה הוא זה שמצא את המקום.

כך חי בחטיבה, עם אביו ואמו והלוחמים. האם, שראתה מה אירע לבנה, לא יכלה עוד לשאת את מצבו והחליטה לשלוח אותו לעורף. אבל סרגי לא יכול כבר לעזוב את הצבא. נפשו נקשרה במלחמה. אמר אז לאותו מאיור, סבלייב, הסגן של אביו, זה שאחר כך עזב, כי לא יילך לעורף, אפילו ייאלץ להסתתר בשבי הגרמנים, ילמד מהם כל מה שצריך, ויחזור לאוגדה של אבא, כשאמא תתגעגע אליו. נראה כי באמת כך היה נוהג, כזה לוחמני הפך אופיו.

אחר כך קרה אסון, ולא היה זמן לשלוח את הילד לעורף. אביו, הקולונל, נפצע קשה, למרות שהקרב, כך אומרים, היה פשוט, ומת מקץ יומיים בבית חולים שדה. גם האם חלתה, תששה, עוד קודם נפגעה משתי פציעות רסס, אחת מהן בחלל הבטן, וחודש אחרי בעלה מתה גם היא; אולי, בנוסף לכל, גם התגעגעה לבעלה. סרגי נותר יתום.

מאיור סבלייב קיבל את הפיקוד על החטיבה, לקח עמו את הילד והחליף את אביו ואמו, איש אחד במקום כל קרוביו. גם הילד נעתר לוולודיה מכל הלב. "אני הרי לא מהאוגדה שלהם, אני מאחרת. אבל את וולודיה סולייב אני מכיר מזמן. והנה נפגשנו פה במטה החזית. שלחו את וולודיה לקורס מפקדים, ואני נמצאתי שם בעניין אחר, ועכשיו נוסע בחזרה לאוגדה. וולודיה פקד עלי לשמור על הילדון, עד שיחזור... אבל מתי יחזור וולודיה? ולאן ישלחו את הילד? טוב, נראה כבר..."

מאיור בחיצ'ב ניסה להישאר ער, ראשו חזר ונשמט, עד שנרדם. סריוז'ה לבקוב נחר בשנתו כמו בוגר למוד-ניסיון, ופניו, שנחו כעת ממועקות וזיכרונות, נרגעו באושר תמים, דמות של ילדות קדושה, ממנה קרעה אותו המלחמה. גם אני נרדמתי, ניצלתי זמן עודף, לבל יאבד לי.

התעוררנו בדמדומים, בסוף יום ארוך של חודש יוני. שני אנשים על שלוש מיטות – מאיור בחיצ'ב ואני, והנה, סריוז'ה לבקוב איננו. המאיור דאג. אחר כך החליט שהילד הלך לזמן קצר לאן שהלך. מאוחר יותר ניגשנו לתחנה וביקרנו אצל המושל הצבאי, אבל איש לא הבחין בחייל הקטן בתוך המון האדם של העורף.

גם בבוקר סריוז'ה לבקוב לא חזר, אלוהים יודע לאן הלך. ליבו הקט מעונה מגעגועים לאיש שנשט אותו, אולי בעקבותיו הלך, אולי לחטיבת האב, שם נקברו אביו ואמו.